

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการท่องเที่ยวในประเทศไทยได้เกิดสถานะที่ตกต่ำส่งผลกระทบต่อให้นักท่องเที่ยวจากยุโรป และเอเชียนั้นได้ลดลงอย่างมากนักท่องเที่ยวในโซนเอเชียนั้นลดลงถึง 50 เปอร์เซ็นต์ และโซนยุโรปนั้นลดลงเพียง 10 เปอร์เซ็นต์ เนื่องจากเกิดความขัดแย้งในประเทศ ทำให้นักท่องเที่ยวเหล่านั้นเกิดการชะลอตัวลดลง ทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดการแก้ปัญหาในเชิงการท่องเที่ยวไว้ โดยตั้งเป้าในปีหน้าไว้ที่ 14.5 ล้านคนเพื่อกระตุ้นให้เศรษฐกิจในประเทศดีขึ้นความขัดแย้งทางการเมืองซึ่งจากเหตุการณ์ทางการเมืองดังกล่าวทำให้รัฐบาลต้องยกเลิกประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาที่เมืองพัทยา พร้อมทั้งได้ประกาศ พรก. ฉุกเฉินที่เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้หลาย ๆ ประเทศออกมาประกาศเตือนประชาชนของตนเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ทำให้มีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากยกเลิกการเดินทางมาประเทศไทย สถานอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยก็ได้คาดการณ์ไว้ว่า ผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าวคาดว่าจะทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวในปี 2552 นี้ ลดลงจาก 540,000 ล้านบาท เหลือเพียง 350,000 ล้านบาท ในขณะเดียวกัน ก็อาจจะส่งผลให้การทำงานของหน่วยงานในส่วนของการท่องเที่ยวลดลงถึง 260,000 คนอีกด้วย ระบบออนไลน์ (2552 : 5) ทั้งนี้ Standard & Poor's (S&P) ได้ปรับลดอันดับเครดิตพันธบัตรสกุลเงินบาทลงเหลือ A- ในขณะเดียวกัน สถาบันจัดอันดับความน่าเชื่อถือ Fitch Ratings ก็ได้ประกาศลดอันดับเครดิตสกุลเงินต่างประเทศระยะยาว (IDR) ลงสู่ระดับ BBB จากเดิม BBB+ และลดอันดับเครดิตสกุลเงินบาทระยะยาวลงสู่ระดับ A- จากเดิม A ซึ่งการปรับลดอันดับเครดิตทางการเงินของประเทศไทยครั้งนี้

ประเทศไทยเรายังเป็นจุดหมายปลายทางแรกที่นักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ต้องการมาเที่ยวทั้ง ๆ ที่สถานการณ์ทางการเมืองยังอยู่ในสถานะที่ไม่สงบ ทั้งนี้บรรดานักท่องเที่ยวที่อยากจะเที่ยวเมืองไทยนั้น 2 ใน 3 ของกลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 47 ระบุว่าเคยมาเที่ยวเมืองไทยแล้ว นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ถูกสำรวจในครั้งนี้ จัดทำขึ้นในประเทศออสเตรเลีย แคนาดา จีน เยอรมนี อินเดีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สวีเดน สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ ต่างตอบเป็นเสียงเดียวกัน "ประเทศไทย" เป็นประเทศที่น่าท่องเที่ยวที่สุด ไม่ว่าสถานการณ์ บ้านเมืองเราจะเป็นอย่างไร "สงบ-ปกติ" หรือ "ปรวนแปร" อย่างในปัจจุบัน "อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว" ยังเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สร้างรายได้ให้กับประเทศชาติ นับหลายแสนล้านบาท และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ที่ต้องยอมรับว่าแรงจูงใจการท่องเที่ยวทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติเชิงการเกษตร เชิงศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม

ประเพณี เจริญสันตนาการ บันเทิงหย่อนใจ โดยจัดให้มีการกิจกรรมทั่วทุกภูมิภาค ทุกสัปดาห์ ทุกเดือน นายประยูทธ นาวาเจริญ รองผู้อำนวยการองค์การสวนสัตว์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ อสส (2551) เปิดเผยว่า ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวชมสวนสัตว์ เป็นจำนวนมาก โดยสวนสัตว์ที่มีผู้นิยมเข้าไปท่องเที่ยว ได้แก่ สวนสัตว์เชียงใหม่ สวนสัตว์ดุสิตหรือเขาดินวนา สวนสัตว์เปิดเขาเขียว เป็นต้น โดยในปีนี้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาแล้วกว่าล้านคนใกล้เคียงกับเป้าหมายที่คาดการณ์ไว้ นอกจากนี้ในแต่ละสวนสัตว์ต่างเร่งพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว และเพิ่มไฮไลท์ใหม่ ๆ เพื่อสร้างความน่าตื่นตื้นให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้าชมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ในปี 2552 หลังจากที่แต่ละสวนสัตว์ให้ความสำคัญและเร่งพัฒนาสวนสัตว์ด้วยการเสริมแม่เหล็กใหม่ ๆ คาดว่าจะรักษาจำนวนนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวชมได้ใกล้เคียงกับปีนี้

สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำสวนสัตว์เชียงใหม่ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจแห่งหนึ่ง มีขนาดใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และมีอุโมงค์ใต้น้ำยาวที่สุดในโลก ซึ่งขณะนี้สร้างเสร็จสมบูรณ์แล้ว พร้อมเปิดให้บริการอย่างเป็นทางการในวันที่ 25 ตุลาคม โดยพิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำแห่งนี้ เป็นแห่งเดียวที่มีทั้งพันธุ์ปลาน้ำจืดและน้ำเค็มให้ชมในคราวเดียวกัน เชื่อว่าจะเป็นแม่เหล็กดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศให้เข้ามาท่องเที่ยวเมืองไทยมากขึ้น โสภณ คำนุ้ย (2551) ผู้อำนวยการองค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ กล่าวว่า "อควาเรียมแห่งนี้จะเป็นจุดเด่นใหม่ให้กับสวนสัตว์เชียงใหม่ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งสวนสัตว์เชียงใหม่ตั้งเป้าว่าจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม Chiangmai Zoo Aquarium มากกว่า 1 ล้านคน/ปี มีรายได้เพิ่มขึ้น 250 ล้านบาท/ปี และจะถึงจุดคุ้มทุนภายใน 5-7 ปี" โรจน์ ชูวนลิน (2551) กรรมการผู้จัดการ บริษัท มารินสเคป (ประเทศไทย) จำกัด ผู้บริหารพิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำสวนสัตว์เชียงใหม่ กล่าวว่า บริษัทเตรียมงบกว่า 10 ล้านบาท สำหรับทำการตลาด และประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศเข้าชม โดยกลุ่มเป้าหมายมุ่งไปที่นักท่องเที่ยวชาวไทย โดยเฉพาะใน 17 จังหวัดภาคเหนือที่ไม่ค่อยจะมีโอกาสได้สัมผัสโลกใต้ทะเลบ่อยครั้งนัก รวมถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชียงใหม่ ซึ่งในแต่ละกลุ่มเป้าหมายจะมีการจัดกิจกรรมการตลาดที่แตกต่างกันตามความเหมาะสม เช่น การเชิญชวนผ่านบริษัทตัวแทนท่องเที่ยวในไทยและต่างประเทศให้บรรจุการเข้าชมอควาเรียมเป็น 1 ในโปรแกรมการท่องเที่ยวเชียงใหม่ เป็นต้น สำหรับพิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำสวนสัตว์เชียงใหม่ เกิดขึ้นภายใต้การดำเนินงานของ อสส. โดยมอบหมายให้บริษัท มารินสเคป ออกแบบก่อสร้างและบริหารจัดการโครงการด้วยงบประมาณ 600 ล้านบาท "อควาเรียมแห่งนี้เป็นอควาเรียมแห่งเดียวที่มีทั้งพันธุ์ปลาน้ำจืดและน้ำเค็มให้ชมในคราวเดียวกัน โดยจะมีทั้งพันธุ์ปลาที่หายาก ปลาสวยงาม และปลาอันตราย เช่น ฉลามเสือดาว กระเบนราหู ปลาหมอตะเล ปลาการ์ตูน ปลาไหลไฟฟ้า ฯลฯ ซึ่งจะถูกเลี้ยงให้ชมอย่างใกล้ชิดจากในอุโมงค์ใต้น้ำซึ่งยาวรวมกันกว่า 133 เมตร ส่วนปลาอันตรายเช่น ปลาไหลไฟฟ้า เป็นต้น จะถูกจัดแยกไว้ต่างหากในตู้ปลาขนาดเล็ก บริเวณชั้น 2 ร่วมกับปลาอีกหลาย

สายพันธุ์ ทำให้เชื่อว่าจะเป็นแม่เหล็กดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศให้เข้ามาท่องเที่ยวเมืองไทยมากขึ้น”

การท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับเศรษฐกิจ ประเทศไทยและการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสัตว์น้ำ Chiangmai Zoo Aquarium จึงเป็นจุดเด่นใหม่ให้กับสวนสัตว์เชียงใหม่ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสัตว์น้ำสวนสัตว์เชียงใหม่เพื่อนำผลการศึกษามาพัฒนาปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับปัจจัยและความต้องการของนักท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสัตว์น้ำสวนสัตว์ เชียงใหม่ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว และเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อค่าบริการท่องเที่ยวและ โครงสร้างรูปแบบการบริการของการดำเนินงานกิจการสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำสวนสัตว์เชียงใหม่

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะลูกค้าผู้ที่มาท่องเที่ยวหรือใช้บริการในแหล่งท่องเที่ยวครั้งแรกหรือมากกว่า 1 ครั้งขึ้นไปของนักท่องเที่ยวในสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำสวนสัตว์เชียงใหม่ และนักท่องเที่ยวในสวนสัตว์เชียงใหม่ โดยใช้ข้อมูลที่ใช้ทำการศึกษาได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างของลูกค้าและ จากการข้อมูลการสัมภาษณ์ของประธานกรรมการของเชียงใหม่ซูอควาเรียม และผู้อำนวยการสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ผู้อำนวยการสวนสัตว์เชียงใหม่ ในช่วงเดือน กรกฎาคม ถึงเดือน กันยายน 2553

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนด้านนโยบาย มาตรการส่งเสริมพัฒนา การบริการท่องเที่ยวสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำสวนสัตว์เชียงใหม่

1.4.2 เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาโครงสร้างและรูปแบบการบริการของการดำเนินงานกิจการของสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำสวนสัตว์เชียงใหม่

1.5 นิยามศัพท์ทั่วไป

สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำสวนสัตว์เชียงใหม่ หมายถึง เป็นลักษณะหนึ่งของพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงสิ่งมีชีวิต มาจากภาษาอังกฤษว่า aquarium ซึ่งหมายถึงตู้ปลา พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ผสมผสานเข้ากับการท่องเที่ยวได้อย่างดีในประเทศไทยมีพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำทั้งน้ำจืด น้ำเค็ม

การท่องเที่ยว หมายถึง “การเดินทางไปยังแหล่ง หรือสถานที่เป้าหมาย เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง คือ (1) เพื่อผ่อนคลายอิริยาบถจากงานประจำและสร้างความรื่นรมย์ของจิตใจ (2) เพื่อศึกษา ค้นหาคำตอบหรือแลกเปลี่ยน ความรู้ และประสบการณ์ (3) เพื่อจรรโลงใจและการโน้มน้าวใจให้เกิดความตระหนักและสำนึก” นักท่องเที่ยว หมายถึง นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศที่เดินทางมาเยี่ยมชมสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำสวนสัตว์เชียงใหม่

การวิเคราะห์ หมายถึง การแยกแยะทางความคิด หรือทางวัตถุของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อให้เห็นองค์ประกอบ เพื่อศึกษาแต่ละองค์ประกอบหรือว่าแยกแยะให้เห็นเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดสิ่งนั้น หรือเรื่องนั้น

ปัจจัย หมายถึง สาเหตุและองค์ประกอบที่มีผลต่อการท่องเที่ยวสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำสวนสัตว์เชียงใหม่

จุดเด่น หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำสวนสัตว์เชียงใหม่ให้เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวด้านการทำวิจัยพันธุ์ปลา ทั้งน้ำจืดและน้ำเค็มในเขตภาคเหนือ